

Imkeren in de groene omgeving

Groenblauw Friesland

Reizend door de groene omgeving nam Henk van der Scheer een kijkje in Westerwolde en sprak er met een imker.

Henk van der Scheer

Sinds 2005 heeft een groot deel van het groenblauwe gebied van Friesland de status van *Nationaal Landschap*. Veel water, veel weiden in dit provinciedeel ten zuiden van de A7, Bolsward en Sneek, en ten westen van de A6 tussen Joure en Lemmer. Half mei had ik in Witmarsum, net ten noorden van dat gebied, een gesprek met imker Ale Kuperus en zijn vrouw. Het Nationaal Landschap en het land om Witmarsum worden gedomineerd door 'blauw en groen'; iets noordelijker begint het landbouwgebied.

Nationaal Landschap

Het zuiden (Gaasterland) is een stuwvallandschap met akkers en bossen op keileem. Het woord 'gaast' betekent 'hoogte'. Aan de kust lopen die hoogten uit in kliffen. Het Rode Klif bij Warns is een historische plek voor de Friezen. In 1345 versloegen ze daar onder aanvoering van Greate Pier de binnengevallen Hollanders.

In het Lage Midden, een veen- en klei-op-veengebied, liggen de meren. Aan de noordkant bevindt zich een

middeleeuwse verkaveling (het Hemmengebied).

Daar zijn terpen die vroeger bescherming boden tegen de Middellzee in het noorden. Die stond in verbinding met de Zuiderzee via de Marne, een zeearm die ten zuiden van Harlingen langs Bolsward liep. In de jaren 1100-1300 werd het Marnegebied, de Marne-slenk, stukje bij beetje ingedijkt.

Het westen, langs de kust van het IJsselmeer, is open weidelandschap op kleigrond met historische steden als Stavoren, Hindeloopen, Workum en Makkum. Visserij en handel hebben daar plaatsgemaakt voor pleziervaart.

Het merengebied ligt in een oud bekken, ontstaan doordat in de voorlaatste ijstijd gletsjers dalen uitschuurden. Aan het begin van de jaartelling moet het Lage Midden hebben bestaan uit zeggenmoerassen en moerasbossen. Lange tijd fungeerde het gebied als waterboezem voor de omliggende delen. Het boezemwater werd gespuid op de Waddenzee en de Zuiderzee. De graslanden (boezemlanden of bûtlannen genoemd) stonden vrijwel de hele winter onder water. Als ze in de zomer droogvielen, werd het gras gehooit voor veevoer. Geleidelijk aan werd steeds meer land ingepolderd en bemalen. De komst van de stoomgemalen leidde tot inpoldering van nog meer boezemland. De vrij ondiepe meren met open (zeil) water ontstonden door verveening en afslag tijdens stormen.

Fries weidelandschap met paardenbloemen; inzet Friese stolpboerderij. Foto's auteur

Natura 2000

De Oudegaasterbrekken en de Fluessen en omgeving zijn aangewezen als Natura 2000-gebied, open gebied met graslanden, vaarten, plassen en grote meren, met plaatselijk brede rietkragen. De plassen en vaarten zijn foerageergebied van de meer vleermuis die kraamkolonies heeft in woonhuizen en schuren vlakbij. De beschutte westzijde van de Fluessen is een van de weinige stukken waar nog aardig wat waterplanten groeien, waaronder soorten breedbladig fonteinkruid. In de rietkragen met onderbegroeiing van veenmossen en varens en in de ruigten aan de landkant van de rietkragen leeft de Noordse woelmuis en broeden moerasvogels als bruine kiekendief, porseleinhoen en rietzanger. In de ruigten vinden we hoog opschietende kruiden zoals koninginnenkruid, harig wilgenroosje, kleine lisdodde, haagwinde, bitterzoet, gewone engelwortel, poelruit en de opvallend lange moerasmelkdistel. Op de graslanden overwinteren ganzen en in het voorjaar broeden er weidevogels.

Dracht

In een weidegebied is er niet veel dracht. In het voorjaar paardenbloemen en later in juli in de weilanden van biologische boeren verschillende kruiden, vooral witte klaver. Dus moet er gereisd worden: eerst naar de wilg en later naar het fruit en koolzaad. Dat doet Ale Kuperus dan ook. In het voorjaar profiteert een deel van zijn volken van wilgen langs het talud van wegen en gaan andere volken naar de wilg boven Makkum in de buurt van de Afsluitdijk. In het verleden werden een aantal volken verhuurd voor de bestuiving van fruit in de buurt van St. Annaparochie, maar die boomgaarden zijn geroid. Nu reist hij al jaren samen met andere imkers naar het koolzaad bij Emden in Duitsland. Dan moet er wel een gezondheidsverklaring iz. Amerikaans Vuilbroed zijn. Daartoe bemonstert de nVWA steekproefsgewijs de ruim honderd volken die gezamenlijk naar Duitsland gaan. Van dat koolzaad slingert hij per volk twee volle honingkamers (HK's). Later in het seizoen zet hij volken bij weilanden met witte klaver en dat kan soms nog een volle honingkamer per volk opleveren. Ook verhuurt hij in die tijd nog volken voor bestuiving van zaadteeltgewassen zoals prei, wortelen en koolsoorten. Ook dat levert geld op. Kuperus is wat dat betreft van de oude stempel: imkeren moet wat opbrengen.

Bedrijfsmethode

Ale Kuperus haalde zijn eerste volk achter op de brommer uit Workum. Nu heeft hij twintig volken, verdeeld over drie standen. Hij imkert al ruim vijftig jaar, heeft nooit een cursus gevolgd, maar is goed op de hoogte met alle kneepjes van het vak. Hij heeft Buckfastbijen, is lid van Buckfast Belangen Verenigd (BBV) en zit in het bestuur van het Buckfastbevruch-

tingsstation Ameland. Er zou wel wat meer over koninginnenteelt in Bijenhouden mogen staan, is zijn advies aan mij. Ik kan daar slechts op antwoorden dat ik geen deskundige ben op dat gebied, maar als hij een goed verhaal aanlevert, wij dat zeker zullen plaatsen.

Hij houdt zijn volken in zelfgetimmerde Dadantkasten en zet er bij een goede dracht een of twee HK's op. Ook onder de broedbak staat een HK gevuld met acht ramen en een voerbakje. In die HK kunnen de bijen 'uitwijken' als hij de volken beroekt en nakijkt. Soms legt de koningin ook in deze HK. Buckfastvolken zijn zwermtraag en door ze regelmatig op doppen te controleren houdt hij de koningin op het volk aan de leg. Dit om klaar te zijn als er opeens een dracht begint.

Varroa

Varroa bestrijdt hij tegenwoordig met oxaalzuur. Daarvan druppelt hij al een beetje in de volken voor ze naar het koolzaad gaan. In juli/augustus wordt weer gedruppeld. Begin augustus neemt hij de drachtvolken alle broed af, druppelt weer oxaalzuur en verenigt later het uitgelopen broed van twee broedafleggers. Ook in die volken wordt oxaalzuur gedruppeld, voor de jonge koningin aan de leg is. In de nazomer ontwikkelen de broedloze drachtvolken zich prima en zo gaan ze sterk de winter in, met weinig mijten. Ook in de winter wordt varroa bestreden, nu door oxaalzuurkristallen te verdampen. Gewoonlijk treedt er weinig wintersterfte op. Slechts één keer, drie winters geleden, verloor hij 40% van zijn volken. Vermoedelijk ging er toen wat fout met de varroa-bestrijding. Te weinig dracht en varroa ziet Ale Kuperus toch als de grootste bedreigingen van de bijenteelt. Neonicotinen zullen wel erg giftig zijn, maar ieder jaar reizen naar koolzaad in Duitsland waar alle zaaizaad volgens hem ongetwijfeld wordt behandeld, heeft zijn volken niet slechter gemaakt.

Besluit

Naast bijenhouden vist Ale graag en verder is hij lid van het provinciaal seniorenorkest. Daarin blaast hij zijn partij mee op de tuba. De dirigent van dat orkest heeft hem indertijd aan zijn eerste volk geholpen. Ale is lid van de NBV-afdeling Sudwest Fryslân, voorheen VBBN-afdeling Sneek. In het verleden is hij daar voorzitter van geweest. Kortom, Ale is een man die weinig stil zit. Ook na 50 jaar intensief imkeren is hij nog altijd vol verwondering over zijn bijen. "Dat mag hij allemaal, als hij maar wel met mij op vakantie naar Spanje gaat", hoor ik van z'n vrouw en dat wordt dan tussendoor ingepland. Familie Kuperus, nog wel bedankt voor de hartelijke ontvangst en het informatieve gesprek!